

Ålands Näringslivs trendbarometer

Ålands Näringsliv genomför tre gånger i året en barometer som syftar till att mäta de löften sittande landskapsregering har givit gällande att förbättra företagens villkor.

Vi tittar närmare på företagsklimatet utgående från sex olika rubriker. Vi följer en betygsskala så att det ska bli lättare att se om det har skett framsteg. Dessutom lyfter vi ut några löften ur regeringsprogrammet som vi följer upp med trafikljus. Färgen indikerar hur arbetet fortskrider med den specifika delen.

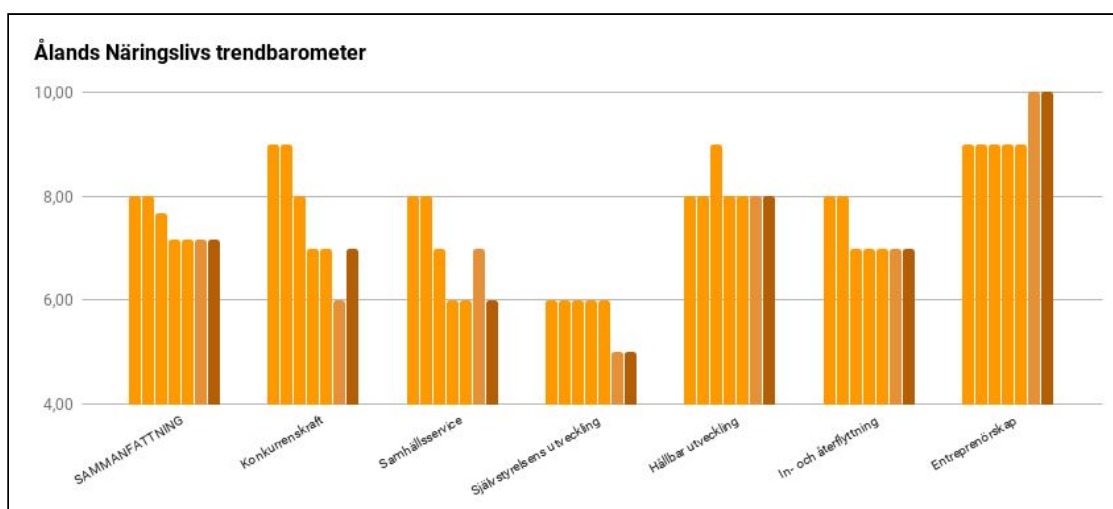
Sammanlagt medelbetyg				Barometern tas fram av Ålands Näringslivs styrelse och landskapsregeringen bedöms utgående från de initiativ och förändringar som de genomför. Skalan går från 4-10 där 10 anger utmärkta, 9 berömliga, 8 goda, 7 nöjaktiga, 6 försvarliga, 5 svaga och 4 underkända.
	Januari	Maj	September	
2016	8,0	8,0	7,7	
2017	7,2	7,2	7,2	
2018	7,2			
2019				

Datapunkter: feb16, maj16, okt16, feb17, jun17, sep17, mar18

Sammanfattning

Samhällsservicereformen är närmare än någonsin, men har också mötts av kritik. Vi hoppas alla inser vikten av reformen trots att många känner sig överkörda av processen. I förlängningen handlar det om hur vi klarar av att behålla Åland som ett dynamiskt, aktivt samhälle.

Vi vill också understryka vikten av att fördela resurser rätt. Om privatsektor kan utföra tjänster mer effektivt är det en bra ide att utnyttja det. I det sammanhanget är utmanarrätter ett mycket bra redskap.

Bedömning av "Konkurrenskraft"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	9	9	8	
2017	7	7	6	
2018	7			
2019				

- Nordens enklaste regelverk
- Näringslivskonsekvensbedömning vid beslut
- Negativa effekterna av skattegränsen minimeras
- Regelverk på svenska
- Goda transporter öster- och västerut
- Tydliga ägardirektiv i offentligt ägda bolag

Kommentar

Konkurrenskraften är i avgörande skeden och det kan vara värt att fundera lite över ägardirektiven och myndighetsuppdragen. Ska man inom myndigheter se till att erbjuda bästa möjliga system och lösningar, eller nöjer man sig med "good enough". Att nå 100% servicenivå eller riskminimering innebär att budgetmedel krävs och då man behöver spara pengar inom förvaltningen bör vi rikta dessa medel där de behövs mest. Det går inte att ta ut högre avgifter från företag längre, eftersom de dagligen är pressade av globala konsumenter. Således måste man förvaltningen se till att myndighetsuppdraget omfattar att tillhandahålla "tillräckligt god" samhällsservice utan guldkanter. Då får Åland också bra konkurrenskraft på köpet.

De nya stödreglerna som näringsavdelningen presenterade var ett klargörande på många punkter. Det är också positivt att man har tagit till sig den kritik som Ålands Näringsliv, Företagarna och Visit Åland framförde. Flera av de realistiska förslagen har strukits och de som finns kvar går att leva med. Fortfarande har vi dock den situationen att man som stödmottagare behöver agera bank, dvs ligga ut med stödmedlen tills dess att myndigheten har beslutat om utbetalning.

Däremot hoppas vi nu att stödreglerna blir användningsbara när industriföretag lanserar stora investeringar. Globalt finns motsvarande stöd och de bör även finnas på Åland. Att behålla viktiga samhällsbärare på Åland är ingen självklarhet utan kräver ibland investeringar. Vi hoppas att de uppdaterade stödreglerna nu visar sig från sin bästa sida och att den beredskapen finns.

Från regeringsprogrammet och Ålands Näringslivs fokuspunkter.

Avbyråkratiseringsprocess inleds, med modell från finska regeringens kommande förslag

Välfungerande flygtrafik både öster- och västerut.

KRAFTSAMLING: ÅMHM:s verksamhet ses över med fokus på enklare vardag för åländska företagare

Implementering av "Ägarpolicy och riktlinjer för landskapsägda bolag och penningautomatföreningen".

Näringslivskonsekvensbedömning vid beslut om nya regler.

Bedömning av "Samhällsservice"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	8	8	7	
2017	6	6	7	
2018	6			
2019				

- Offentlig samhällsservice fungerar så effektivt som möjligt. Hänsyn behöver tas till ökad trygghet för medborgarna i mindre kommuner och ökad demokratisk insyn i de kommunala beslutsprocesserna.
- Fortsatta bolagiseringar, driftsprivatisering, införandet av utmanarrätter samt offentlig-privat samverkan inom offentliga sektorn, vilket tydliggör kostnader och frigör resurser som kan användas inom vård, skola och omsorg.

Kommentar

Samhällsstrukturen är av hög vikt för Åland. Där har landskapsregeringen klart deklarerat sin målsättning och även arbetat envetet mot målet att effektivisera samhällsservicen. De senaste månaderna verkar dock motståndet ha blivit tydligare. Man har hanterat frågan något klumpigt och samtliga kommuner känner sig överkörda av Landskapsregeringen. Det är förstås ingen bra start på en samhällsservicereform, men ibland verkar dock debatten vara lite ensidig. Med tanke på de stora utmaningar våra samhällen står inför med en åldrande demografi, är dessa typer av omstruktureringar nödvändiga. Den här reformen är alldeles för viktig för att Åland ska dra ut på tiden ytterligare.

Trots positiva uttalanden om utmanarrätter och privatiseringar verkar det vara oerhört svårt att ta till sig externa projekt. I skrivande stund finns det t.ex. ett konkret tunnelprojekt som kunde finansieras endast till en del med landskapsmedel. På sikt kunde projektet spara budgetmedel inom landskapet, förutom det faktum att man efter projektetiden erhåller en färdig tunnel kostnadsfritt. Ändå är man inte riktigt intresserad av det utan vill hellre finansiera 100% själv. Problemet kan inte vara att det är ett åländskt, privat konsortium som har gett förslaget, eller?

Vi ser samma tendens när Kökar och Sottunga outsourcade administrativa uppgifter till en privat aktör, men behöll myndighetsansvaret. Upplägget medförde kostnadsbesparingar och höjd kompetens i verksamheten, en kombination som de inblandade nöjda med. Trots det ifrågasätter Landskapsregeringen förfarandet!

Privat sektor kan hjälpa offentliga Åland med tjänsteutövning. Inför utmanarrätter nu.

Från regeringsprogrammet och *Ålands Näringslivs fokuspunkter*.

Offentlig privat samverkan (OPS) vid investeringar som minskar driftsutgifterna.

Bedömning av vilka landskapsverksamheter som kunde utföras helt eller delvis av privata bolag.

[Utmanarrätter](#) införs inom teknik och infrastruktur.

Utvärdering av driftsprivatiseringarna inom skärgårdstrafiken, i syfte att förbättra och effektivisera.

Nya verksamheter inom ÅHS i samverkan med privat sektor.

Hållbarhet inom den offentliga ekonomin (positivt årsbidrag samt en buffert för framtida lågkonjunktur)

KRAFTSAMLING: Översyn, utredning och lagstiftning kring kommunstrukturen

Landskapsövergripande samhälls och vattenplanering

Uppdatering av den digitala agendan, införs mer konkreta mål och prioriteringar

Bedömning av "Självstyrelsens utveckling"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	6	6	6	
2017	6	6	5	
2018	5			
2019				

- Näringslivskonsekvensbedömning inför eventuellt övertagande av ytterligare behörighet till självstyrelsen, samt ifall överföring sker, en motsvarande justering av avräkningsbeloppet.
- Ett tydligt klargörande hur ett övertagande av beskattningsrätten skulle främja det åländska näringslivet. Vad blir bättre och enklare?

Kommentar

Det är sannerligen inte den bästa timingen att nu avgöra frågor om en revision av självstyrelselagen, samtidigt som vinterkylan har lagt sig över relationerna mellan Åland och Helsingfors. Riksdagen kunde nu ge Åland möjlighet att finansiera den offentliga servicen via korrigerad avräkning, men tyvärr kommer vi sannolikt att fortsättningsvis vara underfinansierade.

Ur ett näringslivsperspektiv börjar de svaga relationerna med Helsingfors och de undermåliga kunskaperna om Ålands särställning att märkas. Det handlar snarare om ointresse och ovilja än regelrätt diskriminering, men det som sker politiskt i Helsingfors just nu har återverkningar för näringslivet på Åland.

Därför behöver vi stärka våra relationer österut. Det läggs ner mycket tid på detta hos landskapsregeringen, men uppenbarligen måste vi fortsätta ligga på.

Från regeringsprogrammet och *Ålands Näringslivs fokuspunkter*.

Diskussion med näringslivet kring utvecklande av självstyrelsen och dess förutsättningar.

Eftersträvar en justering av avräkningsgrunden.

Tydligt klargörande hur egen beskattningsbehörighet kunde gynna Åland

Näringslivskonsekvensbedömning vid övertagande av nya självstyrelsebehörigheter

Bedömning av "Hållbar utveckling"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	8	8	9	
2017	8	8	8	
2018	8			
2019				

- Ett livskraftigt näringsliv som utvecklas i en hållbar riktning samt att näringslivet inkluderas i arbetet med den framtida strategin för hållbar utveckling.
- Det är viktigt att det skapas incitament för hållbar utveckling, snarare än ökad regelbörda.

Kommentar

Hållbarhetsarbetet präglas av mycket teoretiska diskussioner och strategidokument. Senast i raden är en plaststrategi som ska författas under året. Dokumentation och målsättningar är naturligtvis oerhört viktiga inslag i den politiska beslutsprocessen, men vi måste också komma vidare med konkreta åtgärder. Hur hjälper vi framförallt mindre företag att komma vidare med hållbarhetsarbetet?

Vad händer i praktiken? Vi har många organisationer som ställer sig bakom målsättningarna om hållbarhet, men när det gäller att underlätta för medborgarna att välja hållbara alternativ är det svårare att hitta exempel. Det görs en hel del bland storföretag, men sett till Ålands struktur blir det stora jobbet att få medborgare, mindre företagare och organisationer på hållbarhetståget. Det kräver budgetmedel som avsätts med ett tydligt syfte, men också med frihet i hur man agerar för att bli mer hållbar. Det finns inte en väg framåt här och i vissa fall kanske vi inte ens har sett den vägen som tar oss till ett mer hållbart samhälle. Vi måste således akta oss för att stipulera detta nu och istället göra det möjligt att komma framåt.

Från regeringsprogrammet och Ålands Näringslivs fokuspunkter.

↓ Utvärdering och konkretisering av verksamhet kopplad till hållbarhetsarbete, näringslivsutveckling, sysselsättning och samhällsplanering

Hållbar utveckling i nära samarbete med näringslivet

Skapa incitament för hållbar utveckling, snarare än ökad regelbörda.

Bedömning av "In- och återflyttning"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	8	8	7	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsatt stark in- och återflyttning av kvalificerad arbetskraft. • Avskaffande av näringsrättsbestämmelserna, för att göra oss mer attraktiva för kompetens och investeringar utifrån. • Jordförvärvsbestämmelserna uppdateras för att underlätta inflyttning av kvalificerad kompetens. • Hembygdsrätten öppnas upp för samtliga EU-medborgare.
2017	7	7	7	
2018	7			
2019				

Kommentar

Landskapsregeringen har med AMS i spetsen tagit stafettpinnen rejält när det gäller "attraktionskraften" för Åland. Det genomförs projekt, åtgärder och drivs på för att lyfta Åland i olika rekryteringsområden. #braingain, rekryteringsmässor, Jobbchansen och andra direkta projekt underlättar för företagen att fylla sitt rekryteringsbehov. Bra!

Tyvärr leder de digra reformerna till att andra får flyttas fram. Näringsrätten och jordförvärvsrätten är två ärenden som bör ses över om vi menar allvar med att välkomna människor att flytta till Åland. Med samhällsservicereformen på bordet måste vi dock konstatera att dessa reformer högst antagligen inte blir av under denna mandatperiod.

Från regeringsprogrammet och Ålands Näringslivs fokuspunkter.

Åtgärder för att underlätta in- och återflyttning av kvalificerad arbetskraft

Skärgårdsnämnden/Företagsam skärgård inriktas på näringsliv och inflyttning

↓ Översyn av näringsrätten

↓ Översyn av jordförvärvslagstiftningen

Bedömning av "Entreprenörskap"				Ålands Näringslivs fokuspunkter
	Januari	Maj	September	
2016	9	9	9	
2017	9	9	10	
2018	10			
2019				

- Ökad samordning av rådgivningsresurser till entreprenörer och företagsutveckling, där man proaktivt underlättar för entreprenörer och byggande av exporterande företag.
- Stärka entreprenörskapet i utbildningen.

Kommentar

Entreprenörskapet är centralt för det åländska samhällets överlevnad på sikt. Det är via nya och befintliga entreprenörer som vi skapar förutsättningar för morgondagens välfärd.

Vi har ännu inte fått svar på den finansiella garanti som ska ges till små- och medelstora företag, men vi ser att klimatet är fortsatt bra för entreprenörer som vill starta och driva företag.

Trots att vissa saker fortfarande behöver lösas, ser vi att landskapsregeringens långsiktiga arbete med entreprenörskapet fortfarande förtjänar det högsta betyget!

Från regeringsprogrammet och *Ålands Näringslivs fokuspunkter*.

Revidering av läroplanerna med utgångspunkt i det utbildningspolitiska programmet (entreprenörskap)

KRAFTSAMLING: Satsning på att skapa fler företag och fler arbetsplatser med fokus på tillväxtbranscher

Det ska vara enkelt att starta och driva företag på Åland med hänsyn till finansiering, starthjälp, internationalisering samt kompetenshöjning

Ökad samordning av rådgivningsresurser till entreprenörer.